

ZA BREZPOSELNE NI ŠE 'VESELEGA NOVEGA LETA'

Nemčija po štirih mesecih vojne še v naporih za mir

FIRER UKANIL SAMEGA SEBE. — NEMSKA DIPLOMACIJA SPLETKARI ZA SKUPEN NASTOP TOTALITARNIH DEŽEL PROTI ANGLIJI. — RUSIJA V SLABI DRUŽBI

Nemčija si je nakopala vojno vsled Hitlerjevega brezobzirnega izzivanja. Misli, da se mu nikoli nihče ne bo upal stopiti na prste. Ukanil se je.

Tretji raj v kleščah

Nihče v Nemčiji ni pričakoval, da si bošta Francija in Anglija upali v vojno. Naj Hitler kar naglo udari po Poljski, kakor je po čehoslovaški in Avstriji, pa ne bo imel ne London ne Pariz drugega kakor "protest" proti "nasilju".

Ampak to pot se je Hitler ukanil.

Apeli za "mir"

Ni pa ni mogel verjeti, čemu bi šli Anglija in Francija riskirati dolgo vojno, v kateri se nič ne ve, kdo je končno dobi, samo zaradi "zanikrne" Poljske. A zgodilo se je. Prvič, od kar je na krmilu Nemčije, se je res ustrašil. Kajpada tega ni povedal niti z eno besedo, kajti grmel je, kako bo šla Anglija vsak čas k vragu, in kako bo zdrobil vse, kar se mu bo postavljalo po robu. Toda dalekovidnejši, razumnejši člani njegovega režima in armade so se ob napovedi angleško-francoske vojne zdržili in Hitler je videl njihovo osuplost.

Odločil se je pričeti kampa-

njo za "mir".

Italija in Rusija v mirovni vlogi

"Poljske ni več," je sporočil v London in v Pariz. "Čemu se tepete za nekaj, česar ni? Sklenimo za vse zadovoljiv mir." Pomagali sta mu Rusija in Italija.

Ampak London in Pariz sta odgovorila, da mora prej nego se spustita v pogajanja z Nemčijo Hitler odstopiti, Nemčija pa dobiti tako vlado ki bo v stanju držati dano besedo.

To je pomenilo za Nemce še bolj zatisniti pasove in jesti patriotizem namesto kruha. Maslo pa jim je bilo že prej odvzeto.

Hitler igra na glavno karto

Hitler je uvidel, da gre za res. Njegova ambicija je, da

.....

"GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA"

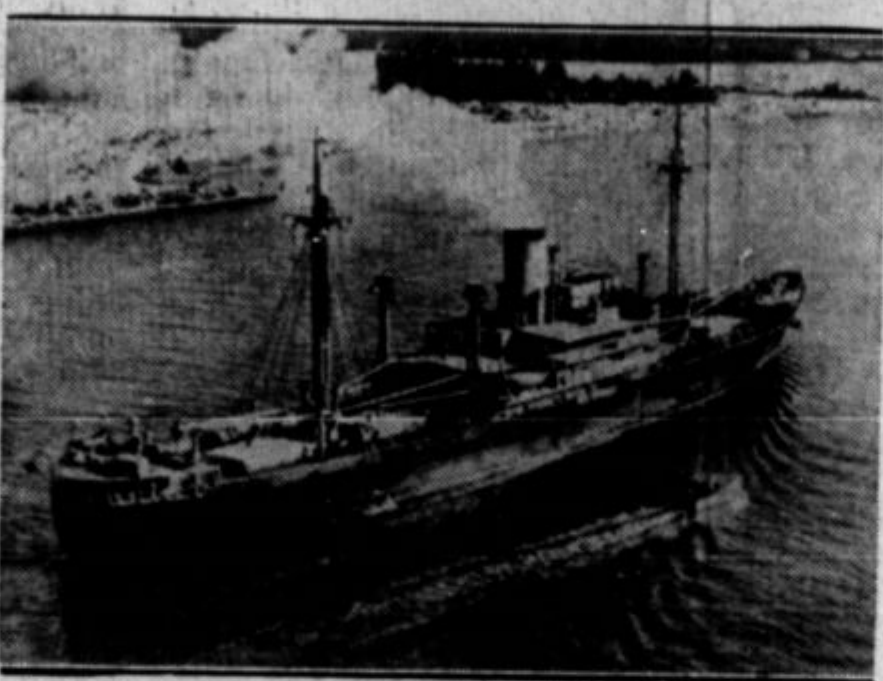
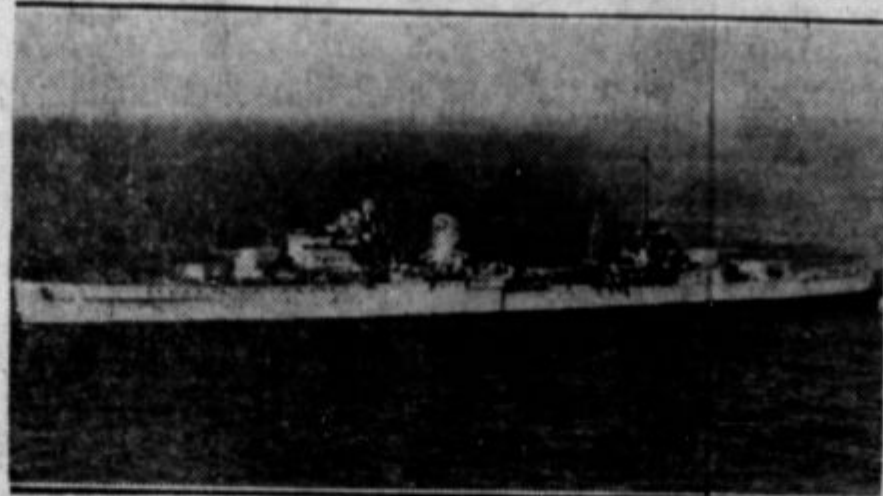
Ena najzanimivejših kolon v Proletarcu je upravniška, ki jo prichbuje pod gornjim naslovom. V tej številki je na 3. strani.

Ona je naš barometer. V njej so omenjeni tisti, ki se trudijo s pridobivanjem naročnin Proletarcu, razpečavajo koledar, zbirajo prispevke v tiskovni sklad, nabirajo oglase in vršijo druga dela, ki so potrebna za vzdrževanje našega gibanja.

V dopisih se večinoma noredkoma oglašajo. V naselbinah delujejo za enotnost in sodelovanje, kajti brez tega ni uspehov.

.....

VOJNA NA MORJU RESNA STVAR

Dočim je na zapadni fronti "vse mirno", ker noče nobena stran riskirati resne ofenzive, se pomorska vojna med Nemčijo in Anglijo postruje. Katerakoli izgubi na morju, bo poražena tudi na zapadni fronti, pa če se na suhem spusti v ofenzivo ali ne. Nemčija trdi, da ima doslej v vojni z Anglijo zadrževati na morju in v zraku prednost in da se Anglija ne more več ponesti, da je gospodarica morja. Posebno v Severnem morju ji nemške podmornice in aeroplani prizadevajo težke izgube in spravljajo v nevarcat angleške ribiške industrije. Na vrhovi sliki je nemški tovorni parnik Arzura, ki je minul teden pribežal pred angleško vojno križarko v floridsko loko. Ob južno-ameriškem obrežju so Angliji zadnji teden zalotili nemško bojno ladjo Graf Spee, in v centralno ameriških vodah pa nemški potniški parnik Columbus, ki so ju nemški mornarji na ukaz raje potopili sami kot da ju bi prepustili za plen Angliji.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Kongresna komisija, ki je preiskovala poslovanje odbora, ki upravlja Wagnerjev delavski zakon, je šla na počitnice. Ne pa oni, ki so ji pomagali, da se to postavo v prihodnjem zasedanju kongresa ugonobi, ali pa spremeni toliko, da bo za delavstvo brez vrednosti. Ako se to zgodi, bo krivda unijsamih, ker se bore druga zoper drugo v veliko veselje svojih skupnih sovražnikov.

V Franciji love sabotažnike, ki pomagajo "ovirati vojno". Najbolj so kajpada prizadeti komunisti, ki pa jih je za enkrat le malo ostalo. Bolj prizadeto je veliko socialistično gibanje, čigar časopise cenzura sedaj najbolj mrevvari.

Izključenje Rusije iz lige narodov je pomenilo za božično darilo odslovitev 220 ljudem v njenem uradu v Genovi. Vsi so bili dobro plačani. Rusija je

plačevala za vzdrževanje lige pol milijona dolarjev na leto, ali približno desetino liginih dohodkov.

Ni verjetno, a je lahko resnično, da je Nemčija zasedla osem milijonov poljskih domov. Njen načrt namreč je s pomočjo Rusije Poljsko za zmerom uničiti. V njo hoče natrpati Zidov. Tako je civilizacija, ki sta jo sklenila meseca avgusta to leto voditi sporazumno Hitler in Stalin.

Rumunija bo končno le morala ugoditi Nemčiji v vsakem oziru, kajti če ji Moskva ne reče "ne", pomeni, da je ukaz iz Berlina končnoveljavjen. Tako je Rumunija hočeš nočeš pristala v Hitlerjev ukaz in mu obljubila pošiljati dvakrat toliko gasolina kakor doslej.

Viada v Berlinu je protestirala na naslov argentinske vlade, ker je internirala nemške

The Forest City News o našem koledarju

V Ameriškem družinskem koledarju, letnik 1940, je med drugim zgodovinski opis mesta Forest City in slovenske naselbine v njemu. Ocen o tem zanimivem poglavju v našem koledarju je priobčil na prvi strani angleški list The Forest City News.

Avtor opisa te naselbine v Koledarju je Anton Zaitz. Omenjeni list ugotavlja, da je razvoj mesta in slovenske naselbine dobro opisal.

Klub št. 1 vabi na poslovi- tev od starega leta

Klub št. 1 priredi v nedeljo 31. decembra navoletno, ali po naše, Silvestrovo zabavo. Vršila se bo v dvorani SNPJ. V sprednji dvorani bo igral vso acé Pucljev trio, v gornji pa Jimmy Rubyjev orkester, ki bo utregel plesalcem poleg Pucljevih godcev tudi z našimi domačimi komadi.

Socialistična stranka s fin- skim ljudstvom

Eksekutiva soc. stranke je dne 9. decembra brzojavila socialno-demokratski stranki na Finskem svojo solidarnost z napadenim finskim ljudstvom in mu obljubila pomoč v akcijah za pošiljanje živil in zdravil.

Socialisti dobrodošli

Zanimivo, a je resnično, da vladi v Berlinu in Moskvi zahtevati odstranitve socialistov iz kabinetov Švedske, Norveške in vseh drugih dežel, v katerih so zastopani, nič pa se ne pritožujeta proti reakcionarnim vladam.

mornarje z nemške vojne ladje Graf Spee. Kaj pa, če jim bi Argentina dala svobodo, kar bi pomenilo, da bi morali oditi v čimkrajšem času? Zajeli bi jih Angleži, pod katerimi se jim bi godilo veliko slabše kot pa če ostanejo internirani v Argentini.

Kapitan Hans Langsdorff, ki je poveljeval nemški vojni ladji Graf Spee, je izvršil samomor. Njegovo dejanje je bilo junško, ampak ne za zgodovino. Napadati neoborožene ladje mu ni bilo težavno. A ko je naletel na par angleških križark, se je bitki po porazu umaknil, kar je opravičljivo. Nikoli pa mu ne bo mornariška vojna tehnika oprostila njegovega bega iz pristanišča Montevideo, ne da bi se spustil z Angleži v boj. Samomor je izvršil šele ko je spoznal, da je v svoji stategičnosti slabo računal.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

ZVEZNI KONGRES IN LEGISLATURE BREZ ZANIMANJA ZA REŠITEV ENE ČETRRTINE PREBIVALSTVA IZ BEDE

**TEMELJNI VZROK NEZAPOSLENOSTI PO
DESETIH LETIH KRIZE TAM KAKOR JE
BIL. — MILIJARDE DOLARJEV IZGUBE.
— SISTEM, POD KATERIM NI POMOCI**

Okrog trideset milijonov ljudi te dežele stopa v Novo leto kot z enega v drug koledarski dan. Novoletna voščila so zanje brez vrednosti in pomena. Njih razmere so nespremenjene. Brezposelnost prej, brez poselnost po Novem letu. In v tem položaju neprestan boj za relief.

Tragedija brez vzroka

Kaj naj tem ljudem pomeni voščilo "Srečno in veselo Novo leto", ko pa jih spremlja dan za dnem, leto za letom, že skozi deset let krize, nič drugega kakor skrb!

Pravijo, da so se razmere izboljšale. Statistika izkazuje, da se je število brezposelnih letos znižalo za približno 5 odstotkov. Kar pomeni, da je armada ljudi, ki iščejo delo, ki hočejo delo in ki si ne žele ničesar bolj kakor se z delom dostojno preživljati, še zmerom kakih devet in pol milijona.

K temu številu je treba v boljše razumevanje razmer došteti še milijone, ki niso šteti med nezaposlene, toda zaslužijo manj na mesec kakor pa ako bi delali pri WPA.

Nad 12,000,000 prizadetih

Prizadetih je torej najmanj 12,000,000 brezposelnih, toda s stališča izkoriščanja mnogo milijonov ljudi več. Ampak vzemimo število brezposelnih iz uradnih virov. Ekonomi, ki niso pristali socializma, so izračunali, da znaša vsled brezdelja te ogromne mase, ki bi lahko ustvarjala in hoče ustvarjati, od leta 1930 pa do 1937 dve sto milijard dolarjev. K temu je še dodati izgubo zadnjih dveh let.

In vendar reakcionarno čen-sopisje in demokratski ter republikanski politiki o tem nič ne kriče, nego le o "ogromnem" dolgu zvezne vlade. Gornje številke je meseca novembra to leto objavil National Resources Committee, ki ga je imenoval predsednik Roosevelt, torej mu je pač verjeti, da svojih števil o izgubah narodne produktivne sile ne podcenjuje.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Ogromna izguba

Dve sto milijard je ogromna izguba. Ampak še ogromnejša je, če računamo, da je bilo vsled nje upropačenih tisoče in tisoče družin. Da je tisoče mladih fantov šlo med tolove in nešteto deklet v nižine življenja. Večinoma vsi ti bi bili dostojni člani človeške družbe, ako jim bi bila dana priložnost služiti si kruh z delom, katerega so iskali, a jim ni bilo dano.

Dve sto milijard dolarjev bi pripravilo v ogromno povečanje narodne imovine z gradnjo novih hiš, cest, z izboljšanjem agrikulture itd.

Ampak sistem je tak, da če nastane "kriza", si ti ali pa kdo drugi vržen na cesto in tako tava po nji, iskajoč zaslužka, dan za dnem, leto za letom od devet do dvanajst milijonov ljudi, katerim je to mučnejše, kakor pa ako bi morali v tovarne in rudnike dan za dnem na trdo delo.

Nerešen problem

Tako gredo ti milijoni nezaposlenih s 1. januarjem v enajsto leto "krize". Krize čemu? Mar nimata dežela zadosti možnosti za zaposlitev vseh teh ljudi? Dovolj živil, dovolj blaga za obleke — vsega več nego potrebuje?

Cas je, da se ameriško ljudstvo zdrami in si preuredi svoj gospodarski red tako, da ne bomo zapravljali na račun bedne 30 do 40 milijonov ljudi milijarde vsem drugim — razen bogatašem — v škodo. New Deal je storil kolikor je bil v svojem programu pri volji, ozioroma, kolikor mu je reakcionarna večina v kongresu dopustila, toda od ljudstva je odvisno, ali bo to stanje še dopuščalo? Ali bo še trpelo, da se mora ob izobilju vseh teh priložnosti za delo, zaslužek in kruh mučiti nad eno trebjino ameriškega ljudstva ob pomankanju in v obupnem lovu za zaslužkom?

Ako si ta masa želi kdaj srečnejše novo leto, je potrebno, da se odloči za spremembo sistema, kajti s krpanjem niti

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Naše novoletno voščilo ...

Ob voščilih, ki smo jih prejeli minule dni, je bilo naše glavno vprašanje:

"Ali smo v tem letu res kaj storili za Proletarca?"

Smo. Ne toliko, kot bi radi, dasi so se zastopniki širom dežele trudili, da Proletarca ohranijo na sedanji višini in ga ob enem dvignejo v najbolj izrazito glasilo jugoslovanskega izseljenštva. Oni so storili vse v svoji moči, da mu dajo zamah.

Vredno je, da se ob novoletnih voščilih spomnimo Proletarca tudi drugi s tem, da mu priznamo vrednost, kakršna mu spada.

Da ga širimo s tolikšno vnemo, da mu bo število naročnikov mahoma raslo. To mu je naše novoletno voščilo.

Važen sklep eksekutivne socialistične stranke

Socialistična stranka poseže prihodnjo volilno kampanjo s svojim predsedniškim kandidatom. Njena nominacijska konvencija se bo vršila 6.-8. aprila v Washingtonu, D. C., v Pittsburghu, ali pa v New Yorku. Tako je sklenila eksekutiva soc. stranke na svoji prošli seji v Milwaukeeju. Ob enem je prejel resolucijo, v kateri konvenciji priporoča nominirati predsedniškega kandidata in oskrbeti zasnovati zanj in za socialistični program ter stranko čimživahnejšo kampanjo.

Nekateri člani po deželi so mnenja, da naj bi socialistična stranka v prihodnji kampanji

ne imela svoje liste, ker je organizatorično prebika za uspešno agitacijo v takem boju. Ko so o tem razpravljali člani eksekutivne in tehtali argumente za in proti, so ugotovili, da bo imela socialistična stranka v prihodnjem volilnem boju sijajne priložnosti za socialistično vzgojno in agitacijsko delo.

Glavna ovira je seveda strankina sedanja šibkost. V mnogih državah je izgubila svojo rubriko na glasovnici. V nekaterih je volilni zakon za nominiranje kandidatov nepriznanih strank tako strog, da je nemo-

goče dobiti dovolj podpisov na nominacijske peticije. Med temi sta na primer Ohio in Illinois, v katerima ima socialistična ideologija veliko somišljenikov, toda malo organizatorjev in agitatorjev.

V okrog 16 državah bo socialistična lista lahko prišla na glasovnico, a v mnogih le z velikimi težavami. Ki jih bi zmogla samo močna organizacija. V mnogih južnih državah je manjšinskim strankam nemogoče dobiti rubriko na tiketu. Še celo republikanska stranka je dostikrat izrinjena. Demokratska stranka je v njih glav-

na in absolutna. Kdor zmaga pri njenih primarnih volitvah, je toliko kot izvoljen.

Zato je eksekutiva socialistične stranke dovolila socialisti v njih nominirati svoje kandidate na demokratskem tiketu. Toda o vsakem slučaju mora sklepati najprvo merodajen strankin odbor s pomočjo njenega glavnega tajnika in le če tako akcija ta odobri, se je smejo poslužiti.

Glavni problem soc. stranke je zdaj jačanje svojih lokalov, da bodo že ob času konvencije dovolj močni za poseg v volilno kampanjo in ji dali potreben zamah.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
za četrt leta \$1.00.
inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobitve v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaita.
Business Manager: Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

SPET: "VESELO NOVO LETO!"

"Srečno in veselo Novo leto!"

Komu?

Cehoslovaški? Finski? Poljski? Avstriji? Kitajski? Etiopiji? Albaniji?

Ali morda našim ljudem v Jugoslaviji, ki jamrajo nad nezno podražitvijo kruha?

Mar ga naj voščimo 30 milijonom ljudi v Zed. državah, ki gladujejo?

Ali nemikemu ljudstvu?

Ali Rusiji, ki trpi pod nepredvidnostjo diktatorja?

Lansko "srečno in veselo novo leto" je bilo slabo. Predlansko tudi. A sedanje je še posebno slabo.

Mar je to civilizacija, o kakršni ponavadi govore ob vsakem 1. januarju?

"Srečnega, veselega 'novega leta' ob zatonu sedanjega ni. In ga tudi ne bo, dokler si ga bomo le voščili, ne pa tudi kaj storili zanj.

Ne, dokler jim ga bodo voščili oni, ki ga jim istočasno ogrenjujejo.

Kaj naj pomeni "srečno in veselo novo leto" v družinah onih v Evropi in Aziji, ki vdevajo slike očetov in sinov v črne okvirje?

Na Finskem je skoro ni družine, ki ne bi imela enega ali več izmed svojih članov, ki so padli v borbi za svobodo svoje dežele, in če kdo, Fini res verujejo v "srečno, boljše, veselejšo novo leto."

London, Berlin in Pariz so vse noči v temi.

Boje se napadov iz zraka. Luči v mestu bi utegnile privabiti vse drugačna voščila kot pa smo jih navajeni v teh prazniških dneh. Mar je to "srečno in veselo novo leto"?

In ako ni, kaj je vzrok?

Vzrok je človek sam, četudi večinoma zvrta krivdo na življenjski družabni red, na slabe vlade, na diktature in kamor že more.

Ampak temeljni vzrok vsemu hudemu, ki pada nanj, je on sam.

"New Deal" v stiski

Volilna kampanja za izvolitev bodočega predsednika je na pragu. Komunisti, ki so s svojimi visokimi denarnimi sredstvi dvignili zahtevo, da naj sedanji predsednik gre v tretji termin, so zdaj še veliko bolj ognjevit proti njemu. Kajti oni so šli iz protinacizma v nacizem, Roosevelt pa se je toliko očitnejše okrenil k politiki Velike Britanije.

Reakcija je vsa zoper Roosevelta. Komunisti in nacija delujejo skupno proti njemu. Prvi kot drugi v interesu politike Berlina in Kremļa.

Roosevelt ni naš ideal. A storil je v najkritičnejših dneh mnogo za one, ki so bili nagle pomoči najbolj potrebni. Milijoni so mu bili hvaležni. Komunisti, ki jih spremlja nič drugega kot oportunizem ali pa interesi Stalinovega režima, so povzdignili Roosevelta v deveto nebo.

Zdaj ga napadajo za "vojnega zdražbarja".

Dočim je Roosevelt res skušal bednim iskreno pomagati, so komunisti na njegov račun samo tuhtali, kako bi čimveč izlekli iz te krize zase in v svoje blagajne. Ukanili so se, otepajo se svojih kvarnih izjav, toda utajiti jih nič več ne morejo.

Življenjski standard v Nemčiji in Rusiji

V Nemčiji manjka hrane, pa jo pričakujejo od Rusije. Milijon ton živil baje dobi še v tem letu. Pred enim letom je nemška propaganda še poudarjala, da je življenjski standard pod Hitlerjem 60 odstotkov boljši kakor pod Stalinom. Če je to res, bi bilo pametno, da bi Rusi svojo hrano rajše sami porabili, namesto da bi pomagali vzdrževati Hitlerju za njegove ambicije boljši življenjski standard nego ga imajo oni.

Poglavje o preganjanju

Preganjanje delavskega ali le po imenu delavskega borca je možno tolmčiti samo na dva načina: Ali se ga tira v persekutiranje zato, ker koristi delavstvu svoje dežele, ali pa radi tega, ker je orodje komu drugemu v korist.

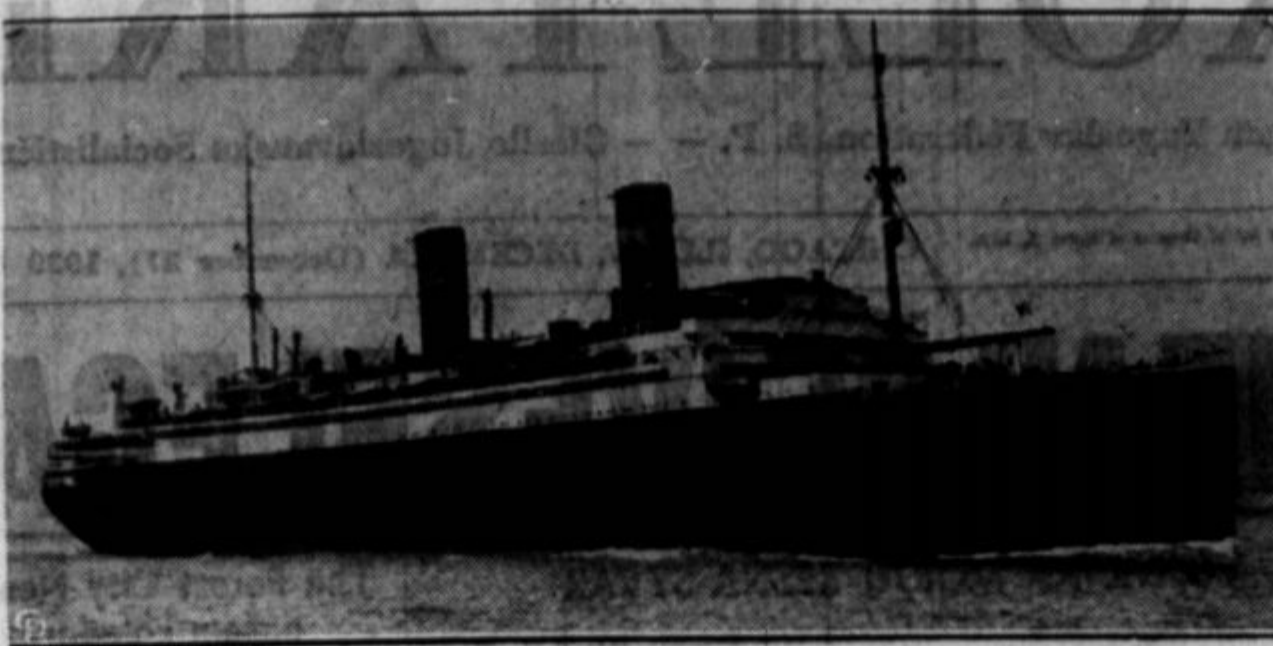
Earl Browder ni bil obtožen ničesar kakor aktivnosti v korist zadev, ki ameriškega delavstvu niso v ničemer v prid. Vzletel temu so zbrali zanj že skoro \$200,000.

Ameriško zlato

Vlada Zed. držav ima v svojih shrambah že za 17 milijard dolarjev zlata, ali dve tretjini vsega zlata, kar ga imajo vlade na svetu.

Vest je notranji glas, ki te svari, da morda kdo vidi tvoje početje. — Mencken.

ANGLIJA SE ZMEROM GOSPODARICA OCEANOV

"Columbus" na gornji sliki je bil po velikosti tretji največji nemški potniški parnik. Ko je nastala vojna, si je poiskal zavetje v mehiškem pristanišču Vera Cruz. Prešli teden je dobil kapitan parnika ukaz, da naj se izmuzne skozi angleško blokado in pride v Nemčijo, kakor se je to posrečilo parniku Bremen. Ampak Columbus ni imel te sreče. Angleška križarka mu je bila kma-

lu za petami z zahtevo, da se naj ji preda. Nemški mornarji pa so v po v naprej izročenem naročilu ladjo rajše potopili. Njena teža je bila 32.581 ton. Vsi mornarji, Columbus, razen dveh, so se oteli z različnimi čolni, s katerih jih je pobrala ameriška vojna ladja Tuscaloosa in jih prepeljala na Ellis Island v New Yorku. Vseh skupaj je bilo 598, med njimi nekaj žensk.

PREGLED DOGODKOV, KI SO DOVEDLI V NOVO EVROPSKO VOJNO

Leta 1937 se je Hitler proglasil za zaščitnika 10,000,000 Nemcev, ki žive pod tujimi vladami, češ, da od njih zama zahtevajo pravice, ki jim grede kot članom velikega kulturnega naroda.

Dne 11. marca 1938 je Hitler pozval predse avstrijskega kancelerja Kurt von Schuschnigg, ki se je vabilu odzval. Hitler mu je sporočil, da je samostojna Avstrija konec, kajti prišel je čas, da se združi z Nemčijo. Schuschnigg je odstopil in njegova vlada je prepustila Avstrijo Hitlerju brez vojne.

V poletju 1938 je prišel Hitler s kampanjo za samoodločevanje Nemcev v Cehoslovaški. Glasovali naj bi o vprašanju, dali hočejo svoje (sudetake) kraje pridružiti rajhu, ali pa ostati pod Cehoslovaško. Po-

zneje je zahteval, da se mu popolnoma nemške kraje prepusti brez plebiscita. Septembra, ko je Hitler izjavil, da mora biti to vprašanje rešeno v najkrajšem času, ako ne mirno, pa s silo nemškega orožja, je šel predsednik angleške vlade Neville Chamberlain na obisk k Hitlerju, da ga pridobi za mirno poravnavo spora. Isti mesec je napravil k fiterju še en obisk, kateremu je sledil takozvani monakovski mir. Z njim sta Chamberlain in francoski premier Daladier prepustila obmejne sudetske kraje Cehoslovaški republiko, z njenimi izbornimi utrdami, Nemčiji brez vojne. Sovjetsko Rusijo so izključili iz teh posvetovanj.

Hitler je v povračilo za sudetske kraje izjavil, da je s tem konec njegovih teritorialnih ambicij v Evropi.

Januarja in februarja 1939 je Hitler uposil aparat nazijske propagande proti ostanom Cehoslovaške republike. Za zavaznika v rušenju republike se mu je ponudil slovaški klerikalni voditelj monsignor dr. Tiso.

Meseca marca 1939 je Hitler pozval predse zastopnike Cehoslovaške države in jim naznanil, da je njihove republike konec. Če mu jo ne prepuste zlepa, jo bo osvojil z oboroženo silo. Ako bo moral vsled tega pokončati tisoče čeških življenj in porušiti Prago, bo to krivda češke vlade. Zapretil ji je, da ako se odloči za tak zločin, ga bo drago plačala. Vlada v Pragi se je podala brez vojne. Slovaški je dal Hitler "samostojnost" pod zaščito nemške armade in jo proglasil za zaveznico Nemčije, Češko in Moravsko pa za nemški protektorat. Hitler je ob tem dogodku zopet izjavil, da je njegovih teritorialnih ambicij v Evropi konec.

V poletju 1939 je nemška propaganda pričela s ofenzivo proti Poljski — znamenje, da se je Hitler odločil za novo osvajanje. Zahteval je Gdansk (Danzig) in svoj koridor preko poljskega koridorja. Nenapadalni pakt s Poljsko je preklkal z opravičbo, da ga je kršila Poljska s svojim iskanjem obrambne zveze z Anglijo in Francijo.

Dne 28. julija je sovjetski premier Vjačeslav Molotov uradno oznanil, da je vnanji ko-

Rusije, oziroma Stalina, ga je podpisal komisar vnanjih zadev Molotov in v imenu Hitlerja njegov vnanji minister von Ribbentrop. Uroda Poljske je bila s tem zapečaten.

Par dni pred koncem avgusta je Hitler pozval poljskega ministra vnanjih zadev Becka v Berlin. Ni se odzval.

Dne 1. septembra 1939 je nemška armada udrla na Poljsko s štirih strani. Nemčija vojne ni napovedala.

Dne 3. septembra 1939 sta Anglija in Francija izjavili, da sta na podlagi obrambne pogodbe s Poljsko dolžni braniti napadeno deželo. Hitlerju sta naslovili ultimatum, da naj neha s sovražnostmi in svojo armado pozove nazaj v rajh. Za izvršitev te zahteve sta mu dali 24 ur časa. Hitler je ultimatum ignoriral. Po preteku ultimata sta Anglija in Francija Nemčiji formalno napovedali vojno.

Papež Pij XII. je meseca julija po diplomatičnem ovinku pozval Poljsko, Nemčijo, Anglijo, Francijo in Italijo na mirno poravnavo in se jim ponudil za posredovalca pri sklicanju konference. Sovjetska Unija naj bi bila iz teh razprav izključena, kakor je bila septembra 1938 v Monakovu. Te in poznejše papeževih diplomatičnih potez za mir ni hotela upoštevati nobena dežela.

Dne 17. septembra je Molotov oznanil svetu, da je sovjetska armada prekoračila poljsko mejo v namenu, da okupira vzhodne dele poljske republike, v katerih živi okrog deset milijonov Rusinov (Ukrajincev) in Belorusov. Sovjetsko invazijo je opravil, da je Poljska po 16 dneh vojne z Nem-

IVAN VUK:

Na Silvestrovo opolnoči

(V dvorani tema. Na odru somrak. Ura bije. Udarci se slišijo razdeljeni tako, da je predzadnji, edenajsti udarec, ko "Staro leto" izgovori: "da hvaležen bo vam frak".)

Ko udari drugi udarec ure, stopi na oder dobro rejen človek, oblečen v frak in s cilindrom na glavi, ki predstavlja Staro leto. Govori):

Dober večer!
Letos kakor tudi prejšnja leta bil človek je človeku volk. zato MI šel je trebuch v bok, zato koval sem si dukate, zlatnike svetle, prebogate — verjete dolge, drage, zlate — mojegani bili so le prazna cesta.

Dobro smo se MI imeli, pili, jedli vsi veselili, v vseh dobrotah se valjali, se bahali in hahljali, vsem vam ukazovali . . . lepo nosil se je frak.

Kdor bil lačen — pač bedak, znal ni, kak se špekulira, hazardira, eksploatira — kaj zato bi žalovali! Letos bilo je že tak, da jemal je delo vrag! Slabega sem vzorno gnetel, lačnega do gola slekli: zidal silne orožnike, delal bombe in granate, pline, tanke vsakojake . . . mirovne pogodbe stvarne sem s topovi uveljavil — kaj bi pravil, kaj brezposelnih nešteto zaposlil je dobilo, v jarkih in okopih vneto kruh si svoj služilo, — Mar ni staro leto bilo hvalevredno — vse prevzeto

da bi vsem bilo najboljše?

Kdo bi vse našteval!

Stavke vse sem prepovedal, mezdne znižal, cene hrani — kaj kolebal — praktično sem zvišal. Kdaj je bilo kje še boljše

Zdaj, ko se od vas poslavjam, lepo se vas enkrat pozdravim z željo, da bi v Novem letu bili kakor steklo pseto, vse nesložni, nezavedni, nerazodni, prepirljivi in če še tako vsi bedni . . . brez močgan in brez ponosa, pa ne bo, vam rečem, bosa — da hvaležen bo vam frak!

Odide. Za trenotek molk. Sliši se zadnji udarec — dva — najsti — ure. Oder se zasveti v jutranji zarji. Na oder prikače mlad dečko, golorok in govori mladostno:

Srečo vam s srca želim, želje rad vse izpolnim, če med vami bratstvo, srčnost in ljubezen bo cvetela, a sovražstvo, mrakost več ne bo uspeła. Solnce naj vam sreeče sije, pesni sladke melodije dušo, srce vam blaže, misli vaše naj bistre, da ČLOVEKA vsi dostojni boste vedno v medsebojni strpnosti, ljubezni, bratstvu vsepovsod si pomagali — pa bo sreča res sijala, zadovoljnost vas obdala, želje vse se izpolnile.

Držite se tega vsi! "DRUŽNOST" vam v pozdrav veli NOVO LETO tisočdevetstoštirideseto! (Sliši se godba.) Zastor pade.

čljo v kaosu in nezmožna skrbeti za red v svojih mejah. Vrh tega je tudi brez vlade. Sovjetska armada je okupirala dobro tretjino Poljske, na kateri živi par milijonov Poljakov, drugi so, kot že omenjeno, Ukrajinci in Belorusi. Vzhodna Poljska, ki je zdaj del Sovjetske Unije, vključuje ukrajinski del Galicije, katerega je bila do leta 1918 pod Avstrijo. Molotov je na izrednem zasedanju vrhovnega sovjeta USSR dne 1. novembra poročal, da so izgube ruske sovjetske armade na Poljskem 737 ubitih in 1862 ranjenih. Poljske čete niso napravile ruski armadi podvzete nobene organizirane obrambe, nego so se jim upirale le posamezne poljske čete na svojo pest.

Varšava se je podala nemški armadi dne 28. septembra. Bila je oblegana 20 dni. Nemško bombardiranje s topovi in bombnimi letali je napravilo iz Varšave kup razvalin. Tisoče prebivalcev je bilo ubitih. Uradnih podatkov o točnem številu žrtev še ni. Zaradi uničenja vodovoda, sanitarnih naprav, zalog živil in zdravil je mnogo prebivalcev umrlo vsled boleznij in glada, veliko pa jih je tudi zgro-

Dne 28. septembra so zastopniki Rusije in Nemčije podpisali novo pogodbo prijateljstva in kooperacije med obema deželama. Hitler je sporočil nemški javnosti in svetu, da je poljske republike konec in vsled tega Anglija in Francija nimata več vzroka nadaljevati vojne v obrambo države, ki je ni več. Enako izjavo je poslala v svet vlada v Moskvi.

Dne 4. oktobra sta Nemčija in Rusija podpisali pogodbo za razdelitev Poljske, ki je bila s tem četrtič razkosana v svoji dolgi zgodovini. V tej delitvi Poljske med Rusijo in Nemčijo je bil poljski narod skoro ves dodeljen pod oblast Nemčije.

Predsednik poljske republike, Ignacy Mościcki, je na begu v Rumuniji koncem septembra formalno odstopil, zato da se je po mednarodnem pravu lahko ustanovila nova legalna poljska vlada. Svoj stan ima v Franciji. Tvori jo poljski politiki, ki so srečno utekli nemški in sovjetski invaziji, ter poljski diplomati, ki so v času nemškega vpada v svojo deželo službovali v inozemstvu.

Angleška vlada je dne 5. oktobra izjavila, da bo nadaljevala z vojno, dokler ne bo v Nemčiji konec hitlerizma. Francija je izjavila isto. Sovjetska Unija je to stališče Anglije in Francije ostro obsodila, češ, da pomeni srednjeveško persekucijo, tiranje idej, dasi bi v Londonu in Parizu lahko vedeli, da se jih z vojno ne more uničiti. Vlada v Moskvi je ob enem Angliji in Franciji znova priporočila, da naj sprejmeti Hitlerjevo mirovno ponudbo na podlagi dejstva, da Poljske ni več, torej ne moreta braniti česar ni.

Premier Molotov je v svojem govoru 1. novembra pred vrhovnim sovjetom v Moskvi vojno Anglije in Francije zopet obsodil, označil Anglijo za povzročiteljico konflikta in vpadalko, izjavil, da se Francija in Anglija ne borita za Poljsko ali za demokracijo, nego za ohranitev njune imperialistične nadvlade nad svetom. Turčiji pa je zapretil, da ji bo morda še žal, ker je sklenila obrambno zvezo z njima.

V vojni, ki je nastala v Evropi 1. septembra to leto, je bila v početku na eni strani Nemčija in Slovaška, na drugi pa napadena Poljska, in nji v pomoč Anglija, Francija in angleški dominijoni Kanada, Južnoafriška Unija, Avstralija, Nova Zelandija in Indija. Prva je odpadla Poljska, ker je bila v enem mesecu docela porazena.

V Berlinu so zapretili, da če Anglija in Francija kmalu ne odnehati, bosta imeli proti sebi tudi oboroženo silo Sovjetske Unije, četudi premier Molotov v svoji poslanici vrhovni sovjetski zbornici dne 1. nov. ni obljubil Nemčiji aktivne vojaške pomoči. Po sklenitvi pogodbe 23. avgusta pomaga Rusija Nemčiji s surovinami, živili, z municijo in dne 2. novembra so poročali, da tudi s podmornicami. Vrh tega pomaga Nemčiji s propagando kominterne in s svojo diplomatično silo v

naporih za diskreditiranje Anglije in Francije. Turčija, ki je bila pozvana poslati svoje zastopnike v Moskvu, da čujejo sovjetske zahteve za vzajemno pomoč in skupno kontrolo nad Črnim morjem ter Dardanelami, je ruske pogoje po večtedenskih pogajanjih odklonila in sklenila vojno zvezo z Anglijo in Francijo. Bila je podpisana 19. oktobra v Londonu.

Točnih podatkov, kolikšne so izgube nemške armade v njeni vojni na Poljskem, še ni, oziroma te, ki jih je vlada v Berlinu izdala doslej, so nezanesljivi. Niti ni še točnih podatkov o izgubah poljske armade in o številu žrtev med civilnim prebivalstvom poražene poljske republike. Vsekakor so bile poljske izgube ogromne v vsakem oziru.

Sovjetska vlada je meseca septembra pozvala v Moskvo zastopnike estonske vlade. Predlagala jim je, da se naj Estonija prijateljsko odloči za pod sovjetski vpliv, in da naj Rusiji prostovoljno prepusti svoja strategična pristanišča za bazo sovjetski vojni mornarici, strategična mesta za postojanke sovjetski armadi, in vzletališča sovjetskim vojnim avionom. Ker je estonska vlada uvidela, da bi upiranje ne pomagalo, je v pogoje Moskve pristala in dne 29. septembra podpisala z Rusijo vzajemno obrambno pogodbo. Enak pritisk je nato napravila sovjetska vlada na Latvijo in Litvinsko. Obe sta se prostovoljno podali.

Po sklenitvi paktov z baltičskimi državami je sovjetska vlada pozvala v Moskvo zastopnike Finske. Moskva je od njih zahtevala, da naj prepuste finske luke in utrdbe na finskem obrežju sovjetski vojni mornarici in armadi, dalje, da prepusti Finska svoje otoke v bližini Leningrada Rusiji in da pomakne svojo mejo več ducatov kilometrov od Leningrada. Finska je te in druge sovjetske pogoje odklonila in predložila svoje, medtem pa poslala civilno prebivalstvo iz svojih mest in mobilizirala svojo oboroženo silo. Pogajanja med njimi in ruskimi zastopniki so bila obnovljena 2. novembra in prekinjena 10. nov., ko je finska delegacija izjavila, da so pogoji ruske vlade za Finsko nesprejemljivi. Rusija je poslala svojo armado na Finsko 30. novembra.

Imate vstopnico za na Silvestrovo zabavo

Chicago. — "Seveda, kam pa drugam," je rekel znanec rojaku, ki ga je povabil, da naj pride v nedeljo 31. decembra v dvorano SNPJ, kjer priredi klub št. 1 veliko poslovetev od starega leta in pozdrav novega. Igrali bosta dve godbi. V spodnji bo sviral naše domače komade Puclev trio, v gornji pa bo zabaval mladino in druge Jimmy Ruby in njegov orkester.

Zabava se prične ob 7. zvečer. Vstopnice v predprodaji so po 40c, pri blagajni pa bodo kvođer dražje. Nabavite si jih v naprej. Dobite jih pri članih in članicah kluba, pri Lukatu Groserju v Centru in pri Chas. Pogorelcu v uradu Proletarca.

Tole mi ne gre v glavo?

Ako so Fini res povabili rusko armado v svojo deželo, čemu jo odganjajo kakor da jim je največji sovražnik?

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ••

KOMENTARJI

Maršal Klement Vorošilov, ki ima v sovjetski vladi vlogo vojne komisarja, je uvidel, da je lažje pretiti nego zmagovati.

Božič je minul. Novo leto bo kmalu za nami, pa bodo dnevi zopet "po starem".

Anton Grdina je Jamesu Debevcu pokazal, da mu Ameriška Domovina ni absolutno potrebna. Kajti svoje katoliško prepričanje in oglašanje poudarja toliko bolj v Amerikanskem Slovincu, ki je uradno katoliški list, dočim je A. D. le neuradno glasilo slovenskih cleveandskih župnij.

Rusofil John Trunk je menda edini, ki se poleg komunistov navdušuje za rusko vojno na Finskem. Pravi, da je ruski orjak pihnil na točko, s katere bi mu lahko nekoga dne nagajala Anglija. Pravzaprav župnik Trunk dolži samo Anglijo, ker je Finski dajala potuho, namesto da bi mirno sprejela Stalinove zahteve. Pravijo, da ni Janez Jerič s tem svojim sotrudnikom, ki je začel v "A. S.", propagirati neokomunizem, nič kaj zadovoljen. Tudi prečastiti gospodje v Clevelandu in Lemontu se hudujejo nad njim. Trunk pa si misli: "Lahko je vam, ki imate dobre župnije. Če bi imeli take kot je moja, bi vam bilo vseeno, ali jih bi vzel Stalin, ali Hitler."

Kolumnist Heywood Brown je bil čudak svoje vrste. Intelktualec, zagovornik zatiranja, a s prepričanjem silno vihrav. Pravi ameriški "free lance". Nekaj let je bil liberal. Okrog leta 1930 je pristopil v socialistično stranko in kandidiral v zvezni kongres na njegovi listi. Leta 1932 je bil na milvaški konvenciji socialistične stranke v boju tako militanten, da sta on in Oscar Ameringer tvorila kar svoj poseben "blok". Kmalu nato je začel flirtati s komunisti, ki so ga začeli oglašati za svojega. A tudi pri njih ni ostal. Posebno se jim je zameril, ko je v svoji koloni "It Seems To Me" začel ostro obsojati Rusijo vsled njene

negi pakta s Hitlerjem. Čikaški komunistični dnevnik "Daily Record" je vsled tega Brounovo kolono odpovedal. Toda kmalu je padel v sedanji krizi komunizma tudi Daily Record in prenehal. — Broun se je uveljavil tudi v unijskem gibanju. Bil je predsednik organizacije novinarjev in pomagal voditi posebno proti Hearstu mnogo njenih bojov. Simpatiziral je z aktivnostmi CIO in z njim tudi sam sodeloval. Letos se je dal poučevati v katekizmu in prestopil v katoliško vero. Umrl je 18. decembra, star šele 51 let. Ugonobila ga je pljučnica. Pogrebne ceremonije so izvršili v katedrali sv. Patricka v New Yorku.

Josef Stalin je dne 21. decembra dopolnil 60. leto. K temu njegovemu rojstnemu dnevu so se vršila velika slavlja. Sovjetski prvaki so par tednov prej še domnevali, da bo Finska do 21. decembra vsa v posesti sovjetske armade, njena nova komunistična vlada pa jo bo v pozdrav in v dar k Stalinu rojstnemu dnevu proglasila za del USSR. To se kajpada ni moglo zgoditi. Zgodilo pa se je, da je Stalinu k njegovemu rojstnemu dnevu prvič čestital Adolf Hitler in mu želel vse dobro.

Papir je uporaben za marsikaj. Lahko se briše s njim, ali pa zmerjaš po njemu. Papir je pač nedolžen in si ne more pomagati. (Toliko na naslov omenju, ki se ga tiče. — K. T.)

Italijanski kralj je obiskal papeža v Vatikanu in mu izročil božično voščilo in dar italijanskega naroda. Od leta 1870, pa do nedavna ni prišel v Vatikan noben italijanski kralj. Vsek papež se je do Mussolinijeve dobe prostovoljno smatral za jetnika v Vatikanu, ker jim je Italija omenjenega leta vzela Rim in s tem posvetno oblast. Toda Mussolini se je z Vatikanom pobotal in popravil "krivico". S kraljem je bila tudi kraljica, njuni otroci, Mussolinijev minister vnanih zadev, grof Ciano in dostojanstveniki dvostra. Papež jih je sprejel sedeč

Roosevelt se vabi CIO in AFL v pomirjenje in spravo

Roosevelt je nedavno pozval v Belo hišo predsednika AFL Wm. Greena in za njim predstavnika CIO John L.

Lewis, brezdomno v namenu, da ju na kak način pripravi v pohotanje. To spravo bi Roosevelt rad dosegel čimprej, ker se boji, da bo razdvojenost unij v prihodnosti predstavljal veliki kampanji voda na mlin reakcije in delavstvo pa se z medsebojnimi bojem izpostavlja nevarnosti izgubiti vse, kar si je priborilo v zveznem kongresu skozi zadnjih pet let. Gornja Lewisova alika je bila sneta ravno ko je došel do vrat Bele hiše.

na zlatem prestolu in se jim zahvalil za čestitke in dar. Kraljica je bila v belem, okrašena z dragocenim nakitom in diamanti. Revne Italijanke pa so morale svoj nakit in zlate poročne prstane pokloniti državi v njeni vojni za osvoboditev Etiopije. Ampak Italijani te glupe kontraste dovoljujejo, torej kaj hočeš!

Upravičena kolona v tej številki pravi, da je v metropoli precej dobrih sodrugov, sodružic in somišljenikov, ki se znajo in agitaciji dobro postaviti.

Se nekaj "hude" jeze

Cleveland, O. — Naš stil dopisa so že drugje kazali, prejšnji dan je storil urednik Proletarca. Ali tisti, ki so kazali naše napake, niso več uredniki. Mi smo pa še vedno dopisniki, in še vedno delamo napake, ki gotove človeke v oči bodejo. Ta dopisnik je le smatral, in se smatra, da je urednik Proletarca hotel meni trositi poper v oči. Če ne bi mislil tega storiti, bi ne trafil prostora za zadeve, ki so se vršile pod drugim pokroviteljstvom in ne JSZ.

Mene ni treba kazati čitatelem, kakor ni bilo potreba naslova na pismo Ribenčanovemu sinu v Ljubljano, ker ga je vsak poznal. Tudi mene že skoro vsak pozna in nekatere cleveandske babnice so svoje otroke z mojim imenom strašile. Ali jaz sem še vedno tukaj.

Zdi se mi pa, da si tam kakor je tisti odgovor: Se razume kakor zajec na boben. In zdi se mi, da se tudi čikaški Zaitz slabo razume na cleveandske slovenske metropole boben. Če bi se, bi drugače tolkel po njemu!

Ko je bila kolizija v Ljubljani in je bil Frank Zaitz priča, je hotel posredovati, ker je mislil, da policija ne nudi ponosnemu dovolj pomoči. In kaj je rekel policaj? Želite! In Frank je vedel kaj to pomeni, in ni več vtikal nosu tja. In ravno tako je tukaj. Vtaknil je svoj nos zraven, ker je želel. In ker je želel, žanje sad, ki je zrastle. Le pusti nas pri miru, in delaj svoje komentarje tam kjer so potrebni. Mi smo še vedno to kar smo bili.

Frank Barbič.
(Kake posebne omembe gornje ni vredno. — Ur.)

Ameriški socialisti protestirali pri francoski vladi

Eksekutiva ameriške socialistične stranke je poslala francoski vladi protestno resolucijo proti kratkemu civilnim svobodam in preganjanju radikalnih skupin v Franciji.

Vse delavske struje izdajajo proglase za enotnost delavstva. Cemu se ne združijo?

Spremembe oblik in števila držav od leta 1914 do 1940

Priredil FRANK ZAITZ

Pred letom 1914 na evropskem zemljevidu dolgo ni bilo posebnih sprememb, razen na Balkanu. Pričele pa so se med svetovno vojno in najbolj pa po sklenjenih mirovnihih pogodbah, ki so jih narekovala zmagovalna dežela.

Do vojne leta 1914 je bilo v Evropi 20 monarhij in pet republik. Monarhije so bile Avstro-Ogrska, Anglija, Belgija, Bolgarija, Črna gora, Danska, Liechtenstein, Nemčija, Grčija, Italija, Luxembourg, Monako, Nizozemska, Norveška, Rumunija, Rusija, Srbija, Španija, Švedska in Turčija.

Republike so bile Andora (mala deželica s 6.000 prebivalci), Francija, San Marino (deželica z 11.000 prebivalci), Švica in Portugalska.

V primeri z monarhijami so bile te republike kaplja v morju, z izjemo Francije, ki je bila edina republikanska vesela v Evropi.

Po svetovni vojni je bilo število monarhij v Evropi znižano z 20 na 17, a skupno število držav na evropskem kontinentu pa je naraslo s 25 na 32.

Monarhije po vojni, ki se je končala leta 1918, so bile Albanija, Anglija, Belgija, Bolgarija, Danska, Grčija, Ogrska (ta ima regenta namesto vladarja), Italija, Jugoslavija, Liechtenstein, Luxembourg, Monako, Nizozemska, Norveška, Rumunija, Španija in Švedska.

Republike v Evropi po končani vojni so bile Andora, Avstrija, Čehoslovaška, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Letška, Litvanska, Poljska, Portugalska, Sovjetska Unija, San Marino in Švica. K tem se lahko prišteje še Turčija.

Poleg teh je bila samostojna deželica Gdansk (Danzig), ki jo je Nemčija vzela nazaj v vojni s Poljsko septembra leta 1939.

K republikam v gornjem seznamu so vštete tudi one "republike", ki imajo diktatorske režime, torej take, ki dejansko niso ljudovlade, razen po imenu.

Leta 1914 so imele vse republike v Evropi skupaj manj zemlje kot monarhija Nemčija in Švedska. A po vojni so imele republike in druge države brez dednih vladarjev 9.654.138 kv. milj površine, med njimi največ Sovjetska Unija, monarhije (statistika iz leta 1935) pa le 893.100 kv. milj (površina kolonij, ki jih imajo evropske republike in monarhije, tu ni všteta).

Španija je postala republika leta 1931. Marca 1939 je bila demokratska republika v dolgotrajni civilni vojni s fašizmom poražena in ljudsko vladno je nadomestil fašistični režim pod vodstvom diktatorja generala Franca.

Grčija je postala republika leta 1925. Ustanovil jo je državni zbor. Obstojala je deset let. Leta 1935 je režim odredil splošno glasovanje o vprašanju, ali naj bo Grčija še republika ali pa postane spet monarhija. Volitve so izpadle kakor je želela tedanja vlada, ki je bila protirepublikanska, in odslovljeni kralj Jurij II. se je vrnil na prestol. Obenem je Grčija postala iz demokratske napol fašistična država z diktatorjem Metaxom na čelu.

Italija, ki je bila ob koncu svetovne vojne še demokratska država, je v povojnih homatijah in vsled gospodarske krize zagazila v težke notranje spore ter v nerazsodne eksperimente pristašev socialne revolucije, ki so pripravili tla za zmago fašističnemu gibanju pod vodstvom Mussolinija. Demokratska vlada je padla leta 1922, ki jo je nadomestil fašistični režim.

Nemčija je postala fašistična vsled sličnih gospodarskih homatij, vsled milijonov brezposelnih in notranjih bojov, ki so omogočili pri državnozborskih volitvah marca 1933 zmago Hitlerju in njegovim nacijskim. Veliko krivde za padec nemške demokratske republike imata tudi Francija in Anglija, ki sta z Nemčijo ravnali kot z izvrženko, dočim sta Hitlerju začeli takoj popuščati na vseh koncih in krajih do septembra 1939, ko sta mu napovedali vojno. Čakali sta mnogo predolgo.

Avstrija je izgubila svoj fašistični režim in samostojnost marca 1938 in se na Hitlerjevo zahtevo pridružila Nemčiji.

Čehoslovaški je zadal Hitler prvi udarec septembra 1938, ko ji je vzel sudetske kraje pod pretvezo, da je njegova dolžnost oti nemško narodno manjšino pred češkim zatiranjem. Marca 1939 je vzel pod svoje "varstvo" vso Češko in Moravsko. Slovaški pa dal "samostojnost" pod zaščito Nemčije.

Slovaška je "samostojna republika" le po imenu. Slovaški polki so podložni nemškemu generalnemu štabu. Nemške invazije na Poljsko septembra 1939 so se morale udeležiti tudi slovaške čete.

Poljska republika je bila zbrisana z zemljevida septembra 1939. Hitlerjeva armada jo je osvojila nad polovico v tridesetih dneh, ostalo polovico pa je okupirala armada Sovjetske Rusije.

Albanija je izgubila samostojnost aprila 1939, ko je Mussolini poslal v njo svojo armada, da jo osvoji za Italijo.

Estonija, Letška in Litvanska so postale oktobra 1939 protektorat Sovjetske Unije. Vzele bi jih siloma, a so sovjetske pogoje raje mirno sprejele in si ohranile avtonomijo.

Sovjetska vlada je oktobra 1939 sporočila tudi Finski in Turčiji, da ju želi pod svoj vpliv. Pogoje, ki jih je jima dala, sta odklonili, a obenem izjavili, da sta pripravljena sprejeti tako pogodbo z Rusijo, ki ne bi ogrožala njune neodvisnosti.

V opasnost za svojo samostojnost so zaradi agresivnosti Nemčije, Italije in Rusije prišle tudi Rumunija, Jugoslavija, Madžarska, Grčija, Nizozemska in več ali manj druge male dežele.

V Stockholmu na švedskem se je oktobra 1939 vršila konferenca skandinavskih dežel, katere so se udeležili kralji Švedske, Norveške, Danske, predsednik finske republike in vnauji ministri teh držav. Ukrepali so, kako si čim boljše zaščititi neodvisnost in se obvarovati zapleta v vojno.

Edina velika samostojna država v Afriki, Etiopija, je postala italijanska kolonija leta 1938. Mussolinijeva armada jo je osvojila brez velikih naporov, ker so bile etiopske čete primitivno oborožene in neizveščane za vojevanje z moderno mehanizirano armado, ki jo je poslala nadnje Italija.

V Aziji je žrtev imperializma Kitajska, ki je po številu prebivalstva največja republika na svetu. Oziroma bila je do vojne z Japonsko. Leta 1931 ji je vzel Mandžurijo in jo proglasila za "samostojno" monarhijo pod svojo zaščito. Ob mandžursko-sibirski meji vzdržuje Japonska veliko armado. S sovjetskimi četami je imela že mnogo prask. Namen Japonske je Sovjetsko Rusijo izrinuti iz Azije, toda v napoto ji je ruske armade v Sibiriji. Sovjetska Rusija si je vzel pod svoj vpliv in zaščito Vnanjo Mongolijo, ki je po imenu del kitajske republike, toda v resnici pod vladno Moskve. Ob meji Vnanje Mongolije in Mandžurije so se maja 1939 pričele bitke med sovjetskimi in japon-

NOCETE VERJETI?
Čudež je, da ljudje silno radi verjamejo laž. Je prijetnejša radi tega, ker zastira resnico. Ampak resnica ostane resnica. Škoda je le, da laž resnici silovito škoduje.

Oddana bo tudi nova električna ledenica in mnogo drugih dobrot. Odbor Slovenske delavske dvorane na 109th St. in Prince Ave. vam kliče, na svidenje 31. decembra ob 2. pop. Za publikijski odsek.

Joseph Lever.

S. P. bo obnovila italijansko federacijo

Od kar se je pretežni del italijanskih socialistov, s svojo federacijo in glasilom, ločil od soc. stranke, delujejo oni, ki so ostali v nji, direktno pod strankinim področjem. Ker pa je z agitacijskega vidika potrebno imeti italijanske članke združene v posebni organizaciji za delo med njihovim ljudstvom, je eksekutiva soc. stranke sklenila italijansko federacijo obnoviti in njen urad premestiti nazaj v Chicago na glavni stan soc. stranke.

Nekaj podatkov o Chicagu, drugem največjem ameriškem mestu

Chicago ima nad 3.600.000 prebivalcev, z metropolitanskim okrajem vred okrog 5.000.000. Chicago ima dva zoološka vrta, razne muzeje, med njimi sloviti Fieldov muzej v Grantovem parku, industrijski v Jasksonovem parku, muzej akademije znanosti v Lincolnovem parku, Adlerjev planetarij in Sheddov akvarij v Grantovem parku, več univerz, mnogo spomenikov, Buckinghamov vodomet in velik stadion v Grantovem parku, operno in razna druga gledišča, Art Institute na Michigan avenuji z galerijami slik, soh in drugih umetnin, rastlinske konservatorije v Garfieldovem, Lincolnovem in Washingtonovem parku, židovski "ghetto", "slumse" v katerih stanuje tisoče najrevnejših družin, razne socialne ustanove, med njimi Hull House na S. Halsted St. in mnogo drugih zanimivosti v raznih krajih mesta.

Ste Ameriški družinski koledar že naročili?

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

MILLER'S CAFE

5205 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Fino pivo, vino in žganje. Vsek petek ribja večerja, ob sobotah kokosja. — Fina postrežba. Dobra godba.

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

To zimo... rabite SONČNO SVETILKO za zdravje in lepoto

Privoščite si blagodejnost sončnih žarkov v svojem domu. . . skozi celo leto

• Prinesite si zdravilne sončne žarke v hišo z električno sončno svetilko. Pomaga otrokom, da dobe močne, čvrste kosti in zobe. Pomaga odraslim, da obdržijo moč polnopravne človeka. Pomaga celim družinam pri graditvi odpornosti, kadar primanjkuje sončnega vitamina D.

VELIKA MNOŽINA IZ KATERE \$29.95 SE LAHKO IZBERE, SAMO

MALO PRVO NAPLACILO — preostanek poleg malega dodatka za prenosne stroške plačljiv v pripravnih mesecnih zneskih z vašim računom za elektriko.

V vseh trgovinah v sosesčini in "downtown"

COMMONWEALTH EDISON COMPANY
Telefon RANdolph 1200

A NEW YEAR

As we tear off the last sheet on the old calendar a brand new year, unspoiled and untarnished, presents itself.

What does it hold in store for the working man? Peace, joy, happiness, leisure, contentment? Yes, all this in full measure if... And the "if" is a big one.

If Labor ends its own internal war, if Labor becomes powerfully organized, if vicious anti-labor legislation in the offing is defeated, and a hundred other "ifs" will decide between a bright, happy new year and another dismal drudging one with ten million men out of work.

As human beings, we ought to be able to decide our own destiny as far as work is concerned instead of letting it remain in the hands of a small group of unscrupulous industrialists to say when and where men shall work, according to whether and to what extent a profit can be sweated out of them.

The importance of work, steady work, with fair assurance of it remaining such, for a man and his family can not be overstressed. Yet, under present conditions, over ten million men are denied the opportunity to earn their daily bread.

Labor's most important resolution for the new year should be: A united labor movement in 1940. For, through a powerful united labor movement alone can Labor's crying ills be remedied.

Democracy--A War Victim

We hope that Socialists in "democratic" nations will not be too long in establishing the fact that they are opposed to the course Russia has taken. For, once their position on that point is understood, they can use more time and energy in fighting against the slaughter of civil liberty in their own countries.

In France men who are neither communists nor fascists have been jailed for making peace proposals. And, remembering that France is a "democracy," we should like to know what the French Socialists think about that. As for ourselves, we think it is a terrible state of affairs which adds weight to our contention that the chief enemies of the working class of any nation are the exploiters of labor right within that nation.

In Canada, too, civil liberty is being chained. There a member of parliament has already been severely rebuked for expressing an unpopular opinion about the war and it is now legally possible to abridge the right of habeas corpus in the case of Canadians who are arrested for anti-war language. That we may not be misunderstood, we repeat: For any-war LANGUAGE, not action.

Well... However much we may sympathize with the Finns, the most we Socialists can do about it is to contribute our mites to the capitalist-sponsored and administered Finnish Relief Fund. That, we freely proclaim, is a good thing to do. It is our duty as human beings. But it is not our job as Socialists.

Our job is to put an end to the injustices of capitalism right where we are. Our job is to extend the functioning of democracy from politics to industry. Our job is not to halt the exploitation of the Finns by the Russians (Heaven help the Finns if they wait for the Socialist section of this capitalist nation to do what!) but to outlaw the exploitation of Americans by Americans.

We may as well admit it, as policy-makers we don't carry much weight. It is unfortunate but true that, right now, the owning class runs the show. We don't decide what this or any other country shall do until the people rally to our cause and accept our leadership.

Two causes may bring the workers of America to us. One will be the breakdown of the economic system, in which case our selection for leadership will impose upon us the duty of telling the frightened masses what to do and seeing to it that they do just as we tell them. And that doesn't sound like the brand of Socialism we want.

The other cause which may make us the policy-makers is an intelligent understanding by the American people of the weakness and immorality of our own brand of profit economics. When the people understand they will approve of what we are after and rally behind us... From which we conclude that the education of our fellow citizens is both our first task and the best service we can render to our fellow workers at home and abroad.—Reading (Pa.) Labor Advocate.

LAWBREAKERS ATTACK LABOR STATUTES

At its recent convention in New York, the National Association of Manufacturers called for the drastic revision of the Wagner Act and the Wage-Hour Act. In support of that proposal the convention declared:

"For six years the nation has been subjected to a national labor policy which has provoked more strikes and disputes than have occurred during any comparable period in our history."

That statement doesn't happen to be true. For the six years, 1933-38, inclusive, the Labor Department reports 15,249 strikes. For the six years from 1916 to 1921, inclusive, the same authority reports 21,018 strikes. The periods are fairly comparable, because both were marked by extremely abnormal conditions.

If the statement were true, it would not prove that the nation's labor policy—which, by the way, has been sustained almost 100 per cent by the Supreme Court—imposed unwarranted hardships on any class.

A majority of the strikes during the last six years have been caused by the refusal of employers to obey a law which guarantees to the work-

Quits Stock Market To Ease Conscience

To relieve his conscience, J. J. Reynolds, Jr., quit the New York Stock Exchange and is working as a day laborer at Bessemer, Ala.

"I couldn't sleep at night thinking about making money that way," said Reynolds. "I hated everything about the Stock Exchange. I felt that making money there meant taking bread out of the mouths of others." Reynolds is now employed at a weekly wage of \$22.70.

This Is The Hour

By E. I. BARKER

Here is this infinite moment; Never mind "if" and "when." Live now with all of your being; Time never comes again.

Venetian blinds made to fit all types of windows have been invented for automobiles.

It's the right to organize free unions. That's practically all there is to the Wagner Act. Having failed in the courts, the lawbreakers now ask Congress to hamstring the law.

—Labor.

ALL ROADS LEAD TO SNPJ HALL SUNDAY

CHICAGO.—Have you arranged to attend the big New Year's Eve Party Branch No. 1 JSF is putting on at the SNPJ Hall Sunday night?

If so, all good and well, for you are assured of a pleasant New Year's Eve celebration; but if not, then this is a last minute reminder to jot down a note on your memo pad saying: "Will spend New Year's Eve at the SNPJ hall."

To those who have previously attended this annual party it is not necessary to stress overmuch the fact that you will enjoy yourself, while to all others we can only say: "Come out and see for yourself."

In the auditorium Jimmy Ruby and his Boys will serenade the funsters, while followers of the good old polka dance, which is done with extra vigor at this season of the year, will be entertained by Joe Pucel's Orchestra. Further embellishments conducive to fun and excitement, that is, horns, noise-makers, et cetera, will be provided by the committee in charge of arrangements.

Price of tickets is 40c advance sale, and 65c at the box-office.

Get your tickets in advance from Branch members or by calling the Proletarec Office for reservations.

Many Present at Dec. Meeting of Branch 1 JSF

CHICAGO.—It would do the heart of any member good to see the fine turnout at last Friday's meeting of Branch No. 1. Meetings like that immediately set one to conjecturing—if that many comrades attended every meeting, how much livelier our activities would be and how much more work could be done.

We elected the following officers for the new year:

Charles Pogorelec, secretary; John Sprohlar, rec. sec'y; Joseph Drasler and Frank Alesh, organizers; Fred Vider, Angela Zaitz and Oscar Godina, auditors; Charles Pogorelec, librarian; Anton Garden, Cook County delegate; and the following committees: Junior Guild, Kristina Turpin, Ann Pogorelec and Joseph Drasler; Dramatics, Frank Zaitz, Louis Beniger and Joseph Drasler; Youth, Joseph Drasler, Al Rak and Oscar Godina; Publicity, Donald Lotrich, Joseph Drasler and Frank Zaitz. "Sava" officers are: Frank Udovich, pres.; Frances Vider, vice pres.; Anton Garden, sec'y; Al Rak, recording sec'y; Joseph Turpin, custodian.

Refreshments and the social after the meeting kept the group together until a late hour dancing and, in general, enjoying themselves.

A full program of work lies ahead for our Branch in 1940, of which our dramatic presentation in the spring is the first affair on which our time and attention will be concentrated after the New Year's Eve party is a thing of the past.

Small purses are mounted on the handles of new swagger sticks for women.

Prosperity is just around the corner if she wears a Union Label.

WORK-OR-STARVE ORDER CONFRONTS JOBLESS AS TENTH WINTER BEGINS

Pennsylvania's Relief Program Has Already Caused The Destruction of Family Life, Union Investigation Reveals—Breadwinners Are Forced to Accept Private Employment at Any Wage Offered or Lose State Aid

Although at the present time the industrial state of Ohio presents the most spectacular example of the fact that New Deal promises that "none shall starve" are not being fulfilled, in the wealthy industrial state of Pennsylvania, relief policies, which include the James administration's infamous "work-or-starve" order to discarded men and women who have been dropped by private industry, are being apprehensively watched by political leaders of both capitalist parties as the 1940 national campaign is casting its shadow over the nation.

At the beginning of the tenth consecutive winter in which millions of citizens existed only a step from starvation, leaders of unemployed organizations are warning that, not only in Ohio, but in the Keystone State as well, the danger line has already been passed for many destitute families.

FAMILY LIFE DESTROYED

Vivid testimony by members of the Amalgamated Clothing Workers at a hearing of the wage-hours administration tell the story of Gov. Arthur H. James' "work or starve" relief policy in Pennsylvania.

The testimony showed that under the Pennsylvania Republican regime families are broken up as a result of the state relief policy, that heads of families are forced to accept employment at bare subsistence wages under regulations forcing them to take any work given them.

This story was told when union members came to Washington to testify in support of the Amalgamated's protest against the application of the H. D. Bob Co. of New York City, a shirt manufacturing concern, for special permission to employ learners at below minimum wages.

A few years ago the company operated 11 plants in Pennsylvania. It now seeks exemption from the wage-hour laws for two factories in Mississippi.

The Amalgamated brought three men and two women from the Pennsylvania coal mining region around Frickville, Minersville, Sunbury and Milton to tell the story of the Bob company's migration and to describe the effects of that migration on the former employees.

These five witnesses told of their struggle against starvation in one of the nation's greatest industrial states, of men who have earned a total of \$185 in part time work since January while the company slowly shifted its orders to southern factories, of the official who promised his women employees he would even go so far as to install a container of ice water if they would not join the union.

And when the company moved the major part of its business the workers were forced to live under Penn-

sylvania's relief system. Harold Smeltz, employed in the cutting department of the Sunbury plant, told how that system worked when 700 employees were thrown out of work when the plant's operations were shifted.

"They try to find you a job," Smeltz said, describing the experience of one of the cutters to get relief. "If they find you a job at 20 cents an hour, you have to take that job or they won't give you any relief. That is what happened to one of our cutters who made very good money and used to make about \$25 a week."

"He worked in that plant 14 years, never did anything else and they sent for him, this unemployment office, and he had to take a job in a radio shop and he gets \$12 a week and he has three children besides him and his wife."

"I know another man," Smeltz continued, "who was a cutter and he had three children, too. He went to town to apply for relief and he had an insurance policy for \$1000. Before they would give him relief he had to cash this insurance policy. They allowed him \$11 a week. If you get \$150 from your insurance policy figure 11 into that and that is what you are supposed to live on for that many weeks."

Peter Swoboda, shirt factory worker and union representative, declared that families in Sunbury had been broken up by trying to meet relief requirements. He said families, unable to maintain separate homes, had to separate and live with different relatives.

"In some cases," he explained, "there might have been a husband who had employment and if they all went to his mother's house, for example, where there was no employment at all, the mother's family couldn't get relief because there would be one person there who was working, although he was a family man and had his own children to support."

Swoboda asserted that the Bob plants had been located in Pennsylvania towns for 14 years. Employees had worked for little or nothing until they learned the shirtmaking business and now can do nothing else and have no chance for other employment in the small towns.

In Ohio, where cities have been forced to deny relief to unmarried adults, Republican governor John W. Bricker has consistently refused to call a special session of the legislature to meet relief needs after the first session failed to appropriate enough for the ensuing year.

VISITORS

Frank Bozich, from Benld, Illinois, visited at the Slovene Labor Center last week.

REFLECTIONS

By RAYMOND S. HOFSES

NORMAN THOMAS HAS written an article for the Socialist Call in which he condemns the Russian invasion of Finland. While what he says on the subject of the invasion is agreeable to me, it is not my present purpose to use this column to condemn an action which is so obviously reprehensible by all established moral and human codes.

Unfortunately, however, morality and humanity are not guiding the actions of men in this era of the world's history. If they were, Russia would not be in Finland and the United States would not be condemning millions of its own people to physical, mental and spiritual starvation while awaiting the day when the great resources of the nation might again be exploited and the locked-out millions used for the profit of a numerically insignificant class of economic parasites.

No, indeed, what Russia is doing is not right. Nor is what Britain, France, Germany and America are doing right! But, so what? Well, what each of those nations are doing appears to be necessary for the economic interest of a ruling class. And so each of them are doing the morally-wrong thing which the preservation of an immoral system seems to require.

IF WHAT I have written so far seems like a cold-blooded, and a too-brief, analysis of a development which some of my Socialist comrades have embraced as an opportunity for welkin-ringing, let me explain that it is only incidental to the main purpose of this discussion.

What I want especially to do is call enthusiastic attention to one particular sentence in Thomas' article and extend his statement with a few paragraphs of my own. Says Norman: "To identify Stalinism with Socialism is to make Socialism a thing to be resisted with all possible strength."

With that declaration I agree without reservation.

Stalinism is not what Socialists have been striving for and it is not acceptable to them now. But— "If I were certain that every American would read this column I'd still say: 'Stalinism—our fascism by Hitlerism or some other form of dictatorial totalitarianism in the same family group—is exactly what you are going to get unless YOU unite your forces SOON for the purpose of replacing private capitalism with democratic Socialism!'"

RUSSIA GOT STALINISM because the Russian people didn't (say "couldn't" if you like; historical development is not altered by words) make the social and economic ad-

justment which were to be done. That, too, is why Italy got fascism and Germany got nazism and why America has the unnecessarily slow, tortuous, reluctant New Deal type of socialization which, after two presidential terms, still tolerates poverty and starvation for millions of economic refugees.

The people didn't do the job. A few people did do it and are doing it—generally against their own will. The people have done—ignorantly, not viciously, to be sure, the very thing which Norman Thomas says they should do about Stalinism: They have acted as though Socialism were something to be resisted with all possible strength.

THAT THE TASK of liberation for the working class is the burden of the working class itself has always been the philosophy of my Socialism. I just can't argue against that philosophy now when the failure of my class to do its job has brought the world to a crisis.

Here in the United States of America, I still hopefully believe, there is still time for the workers to take the action which will make the inevitable a democratic process. But the American people must take that action or suffer the consequences which we see in Russia today.

It was not the acceptance of the Socialist philosophy, but its rejection, which brought dictatorship to other peoples—and cause and effect are still functioning in the Western Hemisphere.

HEYWOOD BROWN DEAD

Well-known columnist and president of the American Newspaper Guild, Heywood Brown, died in New York last week at the age of 51.

Brown's syndicated column in the Milwaukee Evening Post drew my attention regularly as a sensible, rational digest of current news and events, and many times, too, because of his back-to-nature habit which he practiced on his Connecticut farm where he wrote his last columns.

In days when most intellectuals belonged to the Socialist Party or thought with it, Brown was a member of the party, and at one time ran on the party ticket. Up until the time Russia and Germany signed their non-aggression pact, his column appeared regularly in the Mid-West Daily Record, a Communist daily published in Chicago. Brown broke with the Communists immediately after that, attacking them with all the biting power of his pen.

Heywood Brown was no stranger on the picket line. He took an active part in the Mooney and Sacco-Vanzetti cases and will be remembered as a friend of the underdog, the common workman. — Joseph Drasler.

OUR JOBLESS ABYSS

A hackneyed answer of the professional economists to the problem of machine displacement of labor in industries is to say that in the long run most of the displaced workers are eventually reemployed which, even if true, is about as comforting as to say that in the long run we are all dead. We are, but if in the meantime by preventive measures we can prolong the average of life and reduce the number of premature deaths, and we fail to apply these measures, we are indicted before mankind.

With American production in November exceeding the average rate for 1929, the National Industrial Conference Board reports the number of unemployed for October at 8,149,000 while the A. F. of L. estimates it for November at 8,200,000. Which figure is correct is not important but the number of the jobless includes 6,000,000 persons added to the working force by increased population in the past decade. This means that 6,000,000 new workers mature each year, an annual increase of the jobless from this source alone. Ten years hence this section of the jobless army alone will number 12,000,000.

A Congress of American Industry met recently and adopted a platform but it ignored this chasm that is widening every year. If industries cannot provide employment for the new arrivals each year, let the nation take them over and do the job.

—New Leader.

SUSTAINING FUND QUOTA ONLY HALF FILLED

Contributions to the Sustaining Fund of Proletarec have been coming in fairly steady, as shown by reports published weekly in PROLETAREC, but so far only half of the pressing debt which he hoped to wipe out with this campaign has been reached.

Financial debts make bad company; to this rule we are no exception. Our intention is to get rid of our debt just as speedily as possible, and therefore, this renewed appeal for help.

If you have not made a contribution, do so now. Every cent will be appreciated.

Get Your Almanac Now

A big supply of the American Family Almanac is still on hand in our supply room waiting for someone to send in an order.

If you haven't ordered a copy yet, do so today. Also, contact your friends for orders. It is by far the best book bargain they can ever find.

Manufacturers of new cosmetics test them on the flesh of guinea pigs to make sure that they will not injure delicate human lip tissues.

A LESSON IN HISTORY

NEW YEAR'S EVE

YOU HAVE A DATE FOR

SUNDAY EVENING, DECEMBER 31, 1939

DANCE AND ENTERTAINMENT—TWO FLOORS OF
EXCITEMENT AND HILARITY—TWO "TOP"
ORCHESTRAS

S. N. P. J. HALL, 27TH AND SO. LAWNDALE

SPONSORED BY BRANCH NO 1 J. S. F.

Plan to spend the evening with your bosom friends whose
thoughts and company you share throughout the year

TICKETS: 40 CENTS IN ADVANCE, 65 CENTS AT THE DOOR